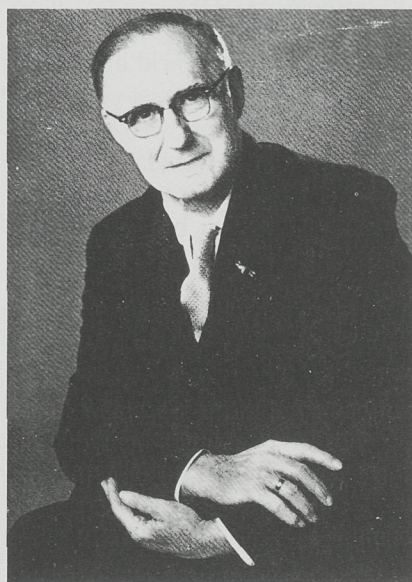

dreigingen. De psychoanalytische theorie zoals die werd ontwikkeld door Sigmund Freud kende het seksuele een belangrijke plaats toe. De seksuele drift zou in belangrijke mate het gedrag bepalen. Onderdrukking van deze gevoelens zou kunnen leiden tot een overmaat aan neurosen. In de gereformeerde opvatting manifesteerden seksuele gevoelens zich juist in de sfeer van de zonde, en moesten daarom bestreden worden.

Ook belangrijke maatschappelijke stromingen aan het begin van deze eeuw konden leiden tot een grotere mate van seksuele vrijheid. De in socialistische kring bekende schrijvers als J. Rutgers en – later – F.H. Wibaut, predikten beperking van het kindertal. Wibaut schreef in 1931 samen met zijn vrouw *Wordend Huwelijk*, waarin seksuele omgang voor het huwelijk positief werd gewaardeerd. Hun idee over een derde partner in het huwelijk riep echter ook in socialistische kring veel verzet op.

Tenslotte leek ook de vrouwenemancipatie een gevaar in te houden voor de beteugeling van seksuele driften. En dat hing samen met de opvatting die men in gereformeerde kring koesterde over het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke seksualiteitsbeleving. In de door God ingestelde orde waren vrouwen ondergeschikt aan mannen en moesten zij zich voegen naar wat hun echtgenoot juist achtte. De man werd een actieve rol toebedacht; de vrouw een passieve, ook in seksueel opzicht. Tevens meende men dat voor vrouwen de genoegens in het seksuele verkeer met name lagen in de mogelijkheid daardoor moeder te worden.

De eerste emancipatiegolf, die in 1919 resulteerde in het bereiken van het algemeen kiesrecht voor vrouwen, zou in de ogen van Abraham Kuiper weleens kunnen leiden tot een losgeslagen seksueel verkeer tussen man en vrouw. Want de vrouw is weliswaar van nature kuiser en verlegener dan de man, "maar als ze een keer over dien slagboom is heengesprongen ziet gij haar bijna altoos nog vreselijker uitspatten dan de man. Nog redelozier, nog meer speelbal van blinde passie. De tegenwoordige neiging nu om de vrouw te emanciperen werkt dit kwaad in de

hand; en dit hangt sâam met het inwoelen tegen de Goddelijke ordinantie, dat de man het hoofd is van de vrouw."

Seksuele voorlichting mocht, en was zelfs om een aantal redenen geboden. Maar de inhoud van die voorlichting bestond vaak alleen maar uit verboden. Een verbod tot seksueel verkeer anders dan in het huwe-

lijk, een verbod tot masturbatie, omgeven met dreigementen en inspelend op een toch al aanwezig schuldgevoel. Bovendien werd wat eerst ten strengste was verboden op eens een plicht na sluiting van het huwelijk. Jonggehuwden kwamen dan totaal onvoorbereid eindelijk te weten wat de opheffing van "de slagboom" inhield. Top: "De inwisseling van strenge afwijzing van seksueel genot tegen een toegestaan hoogtepunt in dezen op de huwelijksdag, heeft zeker problemen gegeven." Want ook wie wel was voorgelicht, was vaak onwetend. Velen menen achteraf nooit enige voorlichting te hebben gehad over seksualiteit, terwijl ouders van mening zijn in dit opzicht toch hun plicht te hebben gedaan.

Na het huwelijk was seksuele omgang niet alleen toegestaan, maar ook verplicht in verband met nakomelingen. Was een gezin voltooid, of naar de mening van de ouders groot genoeg, dan was het enige toegestane voorbehoedmiddel de onthouding, ook wel 'huwelijksheroïek' of de 'koninklijke weg' genoemd.

Een gereformeerde huiskamer.
Foto AVC/VU

Dr. Jan Waterink:
'stom en zondig?'